

Programmi nimi	Regionaalpoliitika programm
Programmi eesmärk	Inimestel on kõikjal Eestis kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja meeldiv elukeskkond.
Elluviimise periood	2021–2024
Peavastutaja	Rahandusministeerium
Kaasvastutajad	
Tulemusvaldkond	Tõhus riik
Tulemusvaldkonna eesmärk	Elanikkonna vajadustega arvestav ühtne ja tõhus riigivalitsemine
Tulemusvaldkonna arengukava	-

Sisukord

Sissejuhatus	2
Programmi eesmärk, mõõdikud ja eelarve	4
Eesmärk: Inimestel on kõikjal Eestis kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja meeldiv elukeskkond.	4
Olukorra lühianalüüs	4
Meetmed	9
Meede 3.1 Regionaalareng	9
Eesmärk: Piirkondade arengueelduste parem kasutus majanduskasvuks ja elukvaliteedi tõusuks vajalike hüvede kättesaadavus.....	9
Tegevus 3.1.1. Riigi regionaalpoliitika kujundamine	9
Eesmärk: Riigi arengudokumentides määratud regionaalse arengu eesmärkide saavutamine	9
Teenus: Regionaalpoliitika kujundamine	10
Tegevus 3.1.2 Piirkondade elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamine ning piiriülese koostöö arendamine	10
Eesmärk: Regionaalmeetmete mõjus ja nõuetekohane rakendamine	10
Teenus: Piirkondade elu- ja ettevõtluskeskkonna meetmete kujundamine	11
Teenus: Piiriülese koostöö edendamise meetmete kujundamine	11
Meede 3.2 Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine	12
Tegevus 3.2.1. Kohalike omavalitsuste ja regionaalhalduse koordineerimine	12
Eesmärk: Tõhus kohalike omavalitsuste haldus ning toimiv kohanime korraldus	12
Teenus: Kohaliku omavalitsuse ja regionaalhalduse poliitika kujundamine	13

Teenus: Regionaalhalduse poliitika rakendamine	14
Tegevus 3.2.2. Kohalike omavalitsuste finantseerimise ja finantsjuhtimise korraldamine	14
Meede 3.3 Ruumiline planeerimine	15
Tegevus 3.3.1. Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine	15
Eesmärk: Ruumiline planeerimine loob kõigil planeerimistasanditel eeldused erinevaid arenguvajadusi tasakaalustava, kvaliteetse ja säästliku ruumikasutuse tekkeks läbi avaliku protsessi	15
Teenus: Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja rakendamine	16
Teenus: Üleriigilise, maakonna-, eri- ja KOV planeeringute alane tegevus	17
Juhtimiskorraldus	17

Sissejuhatus

Regionaalpoliitika programmiga panustatakse „Tõhus riik“ arengukava eesmärgi „Elanikkonna vajadustega arvestav ühtne ja tõhus riigivalitsemine“ saavutamisse.

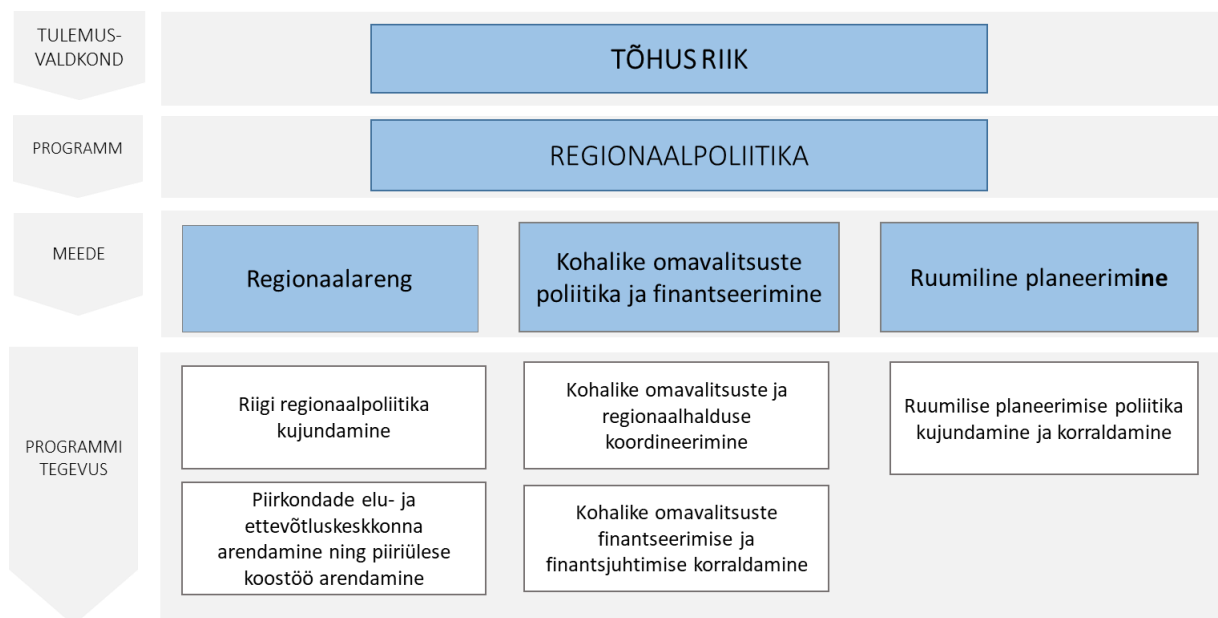
TÕHUS RIIK						
Eesmärk: Elanikkonna vajadustega arvestav ühtne ja tõhus riigivalitsemine						
Valitsuse toetamine (Riigikantselei)	Riigi rahandus (Rahandusministeerium)	Halduspoliitika (Rahandusministeerium)	Regionaal- poliitika (Rahandusministeerium)	Finantspoliitika (Rahandusministeerium)	Kodaniku- ühiskond (Siseministeerium)	Arhiivindus (Haridus- ja Teadusministeerium)
Eesmärk: Toetada VV-d ja peaministrit valitsuse eesmärkide elluviimisel	Eesmärk: Riigi rahandus on kestlik ja majanduslikult tasakaalustav	Eesmärk: Riigi haldusvõimekuse tõstmine riigihalduse kvaliteedi parandamise kaudu koos ressursside kasutamise tõhususe suurendamisega.	Eesmärk: Inimestel on kõikjal Eestis kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja meeldiv elukeskkond.	Eesmärk: Ettevõtlus- ja finantskeskkond on konkurentsivõime line ja usaldusväärne	Eesmärk: Teotatellised kodanikuühendus ed ning ühiskondlikult aktiivsed elanikud	Eesmärk: Ühiskonna dokumentaalse mälu kestlik säilitamine, kasutamine ning kodanike õiguste tõendamine

Joonis 1. Tulemusvaldkonna „Tõhus riik“ programmid ja eesmärgid.

Tulemusvaldkonna „Tõhus riik“ regionaalpoliitika programm hõlmab:

- 1) kohaliku omavalitsuse poliitika kujundamist ja regionaalhalduse koordineerimist;
- 2) ruumilise planeerimise ja jätkusuutliku maakasutuse edendamist kohalikul ning riiklikul tasandil;
- 3) regionaalpoliitika kujundamist ja regionaalarengu suunamist.

Kohalike omavalitsuste poliitika, ruumilise planeerimise korraldamine ja regionaalareng on seotud lisaks tulemusvaldkonnale „Tõhus riik“ ka kõigi teiste tulemusvaldkondade ja riigi arengut suunavate arengukavadega. Regionaalpoliitika programmi eesmärgid saavutatakse suures osas muude programmide (transpordipoliitika, ettevõtluspoliitika, maaelupoliitika jm) kaudu. Regionaalpoliitika programm hõlmab Rahandusministeeriumi valitsemisala meetmeid ja tegevusi. Regionaalpoliitika programmi abil tagatakse muude programmide regionaalselt tasakaalustatud elluviimine.

Joonis 2. Regionaalpoliitika programmi struktuur

Programmi alusdokumendid:

- „Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2019-2023“;
- üleriigiline planeering „Eesti 2030+“;
- „Eesti regionaalarengu strateegia 2014-2020“;
- „Partnerluslepe Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamiseks 2014-2020“;
- maakondade arengustrateegiad, maakonnaplaneeringud ning kohalike omavalitsuste arengukavad ja üldplaneeringud.

Programmi eesmärk, mõõdikud ja eelarve

Eesmärk: Inimestel on kõikjal Eestis kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja meeldiv elukeskkond.

Mõõdik	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
				Sihttase				
Harju maakonna elanike osakaal Eesti rahvaarvust (%) ¹		44,7	45,1	45,5	≤46,0	≤46,4	≤46,8	≤46,8
Väljaspool Harju maakonda loodud SKP osakaal Eesti SKPst (%) ²		35,1			≥35	≥35	≥35	≥35
Kinnisvara hindade regionaalne erinevus (Harju-, Tartu-, Pärnumaa vs ülejäänud Eesti keskmine, kordades) ³		5,1	5,1		≤5,0	≤5,0	≤5,0	≤5,0
Elukeskkonnaga rahulolu Eestis, %				85	>85	>85	>85	>85
Elukeskkonnaga rahulolu piirkondlikud erinevused: kõrgeima ja madalaima detsiili KOVide vahe, (protsendipunkt)				29 prots endipunkti	<29	<29	<29	<29
Kohalike omavalitsuste kulude osakaal valitsussektori kuludest ⁴ , %	24,3	24,2	25,4		≥25	≥25	≥25	≥25

Programmi panustab Rahandusministeerium. Peamise osa programmi mahust moodustavad ressursid regionaalsetele toetusprogrammidele (2020. aastal 95% programmi eelarvest), mida rahastatakse struktuurivahendite meetmetest, sh Interreg ja ENI programmidest, kasvuhoonegaaside kvootide müügi arvelt ja muudest riigieelarvelistest vahenditest.

Olukorra lühianalüüs

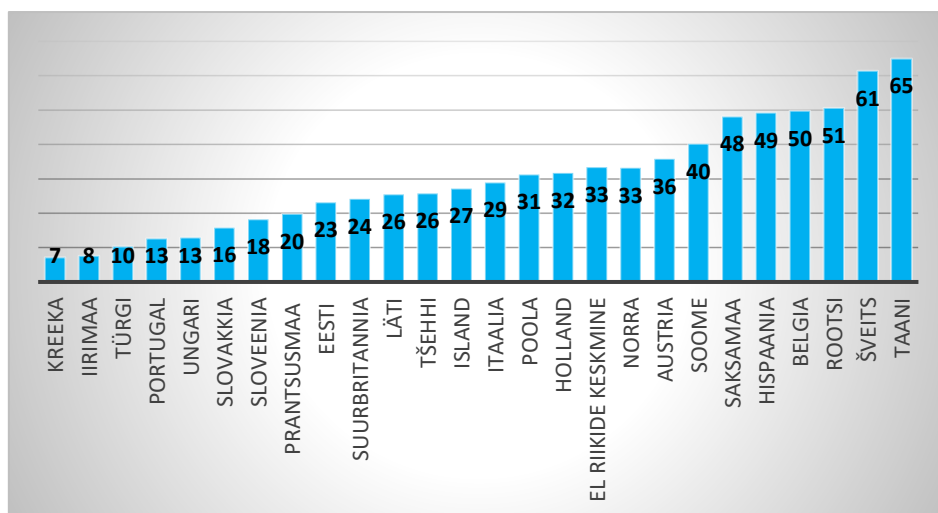
Eesti riigi vähene detsentraliseeritus võrreldes Põhjamaadega. Eesti omavalitsuste osakaal valitsussektori kuludes on poole väiksem (23%) kui meile eeskujuks olevates Põhjamaades (valdavalt 40% ja rohkem) või teistes OECD riikides. Haldusreformi eesmärk oli suuremate ja tugevamate omavalitsuste loomine (joonis 3). Haldusterritoriaalse reformi järel on järgmiseks oluliseks väljakutseks omavalitsuste otsustusõiguse suurendamine ja selleks riigilt kohalikule tasandile täiendavate ülesannete üleandmine.

¹ Allikas: Statistikaamet RV0222U ja RV087, algase 2018.a. kohta. Sihttase näitab prognoosiga võrrelduna tagasihoidlikumat sissearvannet Harjumaaale.

² Allikas: Statistikaamet RAA0050, algase 2018.a. kohta. Sihttase näitab teiste maakondade panuse kahanemise pidurdamist.

³ Allikas: Maa-amet, korteriomandite (eluruumide) tehinguandmed, keskmine tehingu hind (eur/m²); algase 2018.a. kohta. Sihttase näitab regionaalsete erinevuste kasvu pidurdamist.

⁴ Statistikaameti andmed, valitsemissektori tulud ja kulud sektori järgi, andmed kuvatud 07.12.2020.

Joonis 3. Kohalike omavalitsuste kulude osakaal (%) valitsussektori kuludest OECD riikide võrdluses (www.oecd.org).

Kohalike omavalitsuste vähene koostöö teenuste osutamisel ja regionaalses arendustegevuses.

Kuigi haldusreformi tulemusena omavalitsuste haldusterritooriumid suurenesid, on meil jätkuvalt omavalitsuslikke ülesandeid, mida oleks mõistlik täita omavalitsuste koostöös. Lisaks peaks suurenema üleriigilise omavalitsusliidu roll kohalike omavalitsuste IT-tegevuste koordineerimisel ja muude keskselt omavalitsustele pakutavate toetavate tegevuste korraldamisel.

Kohaliku omavalitsuse korralduse toimimise põhimõtted vajavad kaasajastamist. Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus on vastu võetud 1993. aastal ning see on üks väheseid valitsemiskorraldust reguleerivaid seaduseid, mis ei ole põhjalikku revideerimist läbinud. Väljakutsed omavalitsustele, mis olid enam kui 20 aastat tagasi, on tänaseks oluliselt muutunud.

Suurendada tuleb kohaliku omavalitsuse rolli ettevõtluskeskkonna arendamisel. Selleks, et tagada riigi ühtlane majanduslik areng ning heaolu maapiirkondades, on oluline laiendada kohalike omavalitsuste motivatsiooni ja tegevusi ettevõtluskeskkonna arendamisel.

KOV haldusvõimekuse tõstmisel on ees seisval perioodil eesmärgiks **toetada haldusreformi elluviimisega loodud eeldusi arenguhüppe saavutamiseks** KOV võimekuses. Kohalike omavalitsuste reformi järel on kaks kolmandikku omavalitsustest uudses olukorras ja väljakutsete ees, mille lahendamise võimekusest sõltub edasiste arengute edukus riigivalitsemises (näiteks ülesannete detsentraliseerimine). Kohalike omavalitsuste juhtimise, koostöö ja teenuste osutamise võimekuse tõus ning oskus paindlikke juhtimis- ja teenuse osutamise mudeleid rakendada on kriitilise tähtsusega ka mitmete ühiskonna ees seisvate globaalsete väljakutsete lahendamisel (näiteks muutused rahvastikus, inimeste tervise parandamine ja tervena elatud eluea pikendamine, paindlike ja inimese vajadusi arvestavate õppimisvõimaluste loomine ning ühiskondlike lõhede vähendamine).

Kohalike omavalitsuste vabatahtliku ühinemise toetamist tuleks jätkata. Kuna rahvaarv enamikus Eesti kohalikest omavalitsustest kahaneb, siis omavalitsuste jätkuvaks tugevdamiseks ja teenuste osutamise võimekuse parandamiseks võiks abi olla kohalike omavalitsuste jätkuvast ühinemisest. Vaatamata toimunud reformile, võib olla ka edaspidi vajadus toetada mõnes piirkonnas jätkuvaid ühinemisi territoriaalse terviklikkuse saavutamiseks keskus-tagamaa vaates. Haldusreformieelsel

perioodil oli määratud omal algatusel ühinevatele omavalitsustele riiklik toetus, mis haldusreformi käigus ja omavalitsuste omaalgatusliku ühinemise motiveerimiseks tühistati. Riigihalduse minister on esitanud kooskõlastamiseks eelnõu, millega tehakse ettepanek ühinemistoetuse taastamiseks: Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise ning kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemise soodustamise seaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu.

Kohalike omavalitsuste teenuste seire. 2020. a augustist on avalikul veebilehel ülevaade omavalitsuste teenuste olukorrast. Jätkata tuleb veebilehe võimaluste tutvustuste ja püsis kasutajaskonna tekitamisega. Eesmärk on, et ministeeriumid poliitika kujundamisel ja omavalitsused teenuste arendamisel iga päevaselt kasutaksid valminud teenustasemetete monitoorimise tööriista. See tähendab, et teadmispõhisus omavalitsuste teenuste olukorrast on aluseks erineva tasandi strateegiliste ja eelarveliste otsuste tegemisel. Samuti on oluline suurendada avalikkuse teadlikkust sellest, et neil on võimalik veebilehel tutvuda, kuidas erinevad omavalitsused inimestele teenuseid osutavad. Teadlikkuse suurendamise ja vastutuse tõstmise kaudu võimaldatakse võrdlust teiste omavalitsustega, tõstetakse ühiskondlikku teadlikkust omavalitsuste teenustest, parandatakse avalike debattide kvaliteeti ning pakutakse keskvalitsusele vajalikku informatsiooni kohalike teenuste olukorrast ja kitsaskohtadest. Nii võimaldab hindamissüsteem parandada poliitika kujundamise kvaliteeti ja sekkumismeetmeid targemini suunata. Samuti tuleb veebilehel kajastatavat infot uuendada ja tagada aktuaalsus ning arendada teenuste hindamist, sh vastavalt kasutajaskonna vajadustele.

Eesti kohanime kogumine pole terviklik ja kohanimeregistri funktsionaalsus vajab edasiarendamist. Kohanimeregister peaks saama põhiliseks kohanime andmeallikaks, mille andmeid kasutavad teised andmekogud ja institutsioonid. Vaja on tagada registri töökindlus ja leida võimalused teiste kohanimesid sisaldavate andmekogude sidumiseks kohanimeregistriga.

Arvestades Eesti territooriumi väiksust on Eesti-sisesed piirkondlikud erinevused ülejäänud ELi ja OECD riikidega võrdluses suured⁵. Märgatavat nihet territoriaalselt ühtlasema arengu suunas viimastel aastatel toimunud ei ole. Tööhõive ja sissetulekute piirkondlikud erinevused on mõnevõrra vähenenud, muudes olulisemates sotsiaal-majanduslikes arengunäitajates on piirkondlike arenguerinevuste vähenemine olnud pigem väheoluline või on toimunud erinevuste suurenemine.

Aktiivsem majandustegevus ja atraktiivsemad töökohad koonduvad suurematesse linnaregioonidesse ja piirkondlikud erinevused majanduskasvus süvenevad. 2018. aasta seisuga luuakse 65% sisemajanduse kogutoodangust Harjumaal, koos Tartumaaga juba 75%. Elaniku kohta loodav SKP ületab riigi keskmist üksnes Harjumaal (144%), samas jääb see Põlva, Võru, Jõgeva ja Valga maakonnas alla 50% keskmisest.

Eesti suurimate linnapiirkondade rahvusvaheline majanduslik konkurentsivõime on võrdluses muude ELi piirkondadega jõudsalt tugevnemas. 2018. aastaks on Tallinna ja Tartu SKP elaniku kohta tõusnud vastavalt 109%-ni ja 73%-ni Euroopa Liidu 27 liikmesriigi keskmisest⁶. Teisalt seisavad suuremad linnapiirkonnad silmitsi mitmete ebaühtlase kasvuga kaasnevate probleemidega nagu valglinnastumisega kaasnevad soovimatud keskkonnamõjud, ebaratsionaalne maakasutus, tehnilise ja teenuste infrastruktuuri puudulikkus, pendelrände kasvu tekitatud liikluskooormus ja õhusaaste, avaliku linnaruumi ebaühtlane kvaliteet jmt. Paraku on säästvate liikumisviiside kasutamine olnud viies

⁵ Eurostat Regional Yearbook, 2018; Regions at a Glance, OECD 2018 (https://read.oecd-ilibrary.org/governance/oecd-regions-and-cities-at-a-glance-2018_reg_cit_glance-2018-en#page1)

⁶ Statistikaamet, RAA0050; Eurostat: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00001/default/table?lang=en>

suuremas linnapiirkonnas pärast 2012. aastat langustrendis, kahanedes tervikuna 47,5%-lt 41,9%-ni⁷ aastaks 2018.

Demograafilised muutused nõrgestavad väljaspool suuremaid linnapiirkondi paiknevate piirkondade arenguväljavaateid. Rahvastikuprotsessidest mõjutab Eesti-siseseid piirkondliku arengupotentsiaali erinevusi enim ränne. Jätkub intensiivne suuremate linnapiirkondade suunaline siseränne (eriti nooremaealiste arvelt), keskuste valginnastumine ning tuntav rahvastiku vähenemine toimepiirkondades väljaspool Tallinna ja Tartu linnapiirkondi. Nii on paari viimase aastaga (2018-2020) Harjumaa rahvastik kasvanud 2,6%, Tartumaal 1,5% ja Pärnumaal 0,5% ning kõigis muudes maakondades jätkanud kahanemist, seejuures enim Põlva-, Jõgeva- ja Ida-Virumaal (vahemikus 2,3-2,9% jagu).

Tänased rahvastikuprotsessid mõjutavad erinevalt ka eri piirkondade tööturupotentsiaali. Kui Tartumaal on lähimal kümnel aastal oodata rahvastiku vanuskoostise muutuste arvelt tööealise elanikkonna püsimist enam-vähem praegusel tasemel, siis näiteks Ida-Virumaal ja Hiiumaal on iga kümne pensioniikka jõudja kohta peale kasvamas vähem kui kuus uut tööealist.

Siserände suundumuste taustal on väheneva ja vananeva rahvastiku tingimustes teenuste osutamine traditsioonilisel viisil endise kättesaadavuse ja kvaliteediga muutunud ääremaalistes maapiirkondades keerukamaks ja kulukamaks.

Valdkonnapoliitikate regionaalse mõju koordineerimisel on puudujääke. Tasakaalustatud regionaalarengu saavutamiseks on vaja, et ministeeriumid kaaluksid ja suunaksid teadlikult oma tegevuse mõju regionaalarengule. Ministeeriumid ei ole seni oma valdkonna meetmete väljatöötamisel riigi regionaalarengu strateegias seatud eesmärkidest ega piirkondlikest erivajadustest alati lähtunud ega regiooni- või kohapõhiseid tegevusi kavandanud. Meetmed on valdavalt üle riigi ühetaolised, jättes regionaalsed vajadused liialt tahaplaanile. Valdcondlike toetusmeetmete koondmõju on jõudmas eelkõige kiiremini arenevatesse kasvukeskustesse⁸, mistõttu on nende koondmõju Eesti-siseseid arenguerisusi omakorda võimendamas.

Kohalik ja regionaalne arendusvõimekus on ebaühtlane. OECD uuringud⁹ on näidanud, et riigi jõukuse ning fiskaalse ja administratiivse detsentraliseerituse vahel valitseb selge positiivne seos. Olulise panuse paremale kohalikule ja piirkondlikule arendusvõimekusele on andnud 2017. aastal haldus- ja riigireformiga läbi viidud omavalitsuste ühinemine, täiendavate haldusülesannete andmine, ühinemiskoolitused ja tulubaasi suurendamine. Mitmed piirkondliku arendusvõimekuse seisukohast olulised haldus- ja riigireformi protsessid on veel pooleli (sealhulgas regionaalse tasandi arengu kavandamise ja selle toetuste ümberkorraldamine, riigihalduse ja -töökohtade suurem geograafiline hajutamine, KOVde finantsvõimekuse edasine suurendamine ja täiendavate ülesannete andmine).

Piiriülese koostöö hetkeolukord ja vajadused. Nii Eesti piirkondade edukus kui ka riigi terviklik areng sõltuvad üha enam meie aegruumilisest ja funktsionaalsest seotusest ja koostööst Euroopa muude piirkondade ja tuumaladega. Osalemine Interreg-programmides annab võimaluse ellu viia piirkondade arenguvajadustest lähtuvalt ambitsioonikamaid ideid ja saavutada mastaabiefekti ning sünergiat. Koostööprogrammide kaudu on aastatel 2007-2014 rahastatud 319 Eesti osalusega projekti. Perioodi 2014-2020 kestel on rahastatud juba üle 400 Eesti osalusega koostööprojekti ning ka Eesti juhtpartnerite arv on samuti märgatavalt kasvanud.

⁷ Eesti regionaalarengu strateegia elluviimise 2018. a seirearuanne, Rahandusministeerium 2019

⁸ Valitud ELI struktuurifondidest rahastatavate ettevõtlusarengu ja sellega seotud tööturu meetmete (11 meetet) puhul on SFOS-s maakondliku täpsusega määratletud projektide toetusotsustest 2018. a lõpu seisuga jõudnud väljapoole Harju- ja Tartumaad vaid ligikaudu 20% ning valitud taristu arendamisele suunatud meetmete (8 meetet) puhul 45%.

⁹ OECD Regions at a Glance 2018, https://read.oecd-ilibrary.org/governance/oecd-regions-and-cities-at-a-glance-2018_reg_cit_glance-2018-en#page1; OECD Regional Outlook 2016.

Eesti ruumilise planeerimise süsteem loodi 1995. aastal planeerimis- ja ehitusseaduse jõustumisega. Planeeringute põhiliigid ja planeeringute põhiülesanded on enam kui 20 aasta jooksul püsinud samana, tänu millele on valdkonnas tegutsevatel spetsialistidel oskused erinevaid planeeringu instrumente kasutada.

Planeeringute süsteem on hierarhiline. Liigilt üldisemad planeeringud (üleriigiline planeering ja maakonnaplaneering) väljendavad eelkõige riiklikke vajadusi (näiteks asustuse üldine suunamine ja roheline võrgustik), kehtiva planeerimisseaduse kohaselt kehtestab riikliku tasandi planeeringud valitsus. Lisaks maismaale koostatakse riiklikke planeeringuid ka merealal. **Seni ei ole Eesti mereala kasutamise põhimõtted ja tingimused ühtselt määratud, koostamisel on mereala planeering (kehtestamine 2021).**

Liigilt täpsemad planeeringud (üldplaneering ja detailplaneering) väljendavad eelkõige kohalikke vajadusi ja seavad täpsemad maakasutus- ja ehitusreeglid konkreetsetes asukohtades. Pärast haldusterritoriaalset reformi on vaja tervikliku üldplaneeringuga määrata maakasutuspõhimõtted ning maakasutus- ja ehitusreeglid moodustunud kohalike omavalitsuste territooriumidel. **Ühinemisel moodustunud kohalikud omavalitsused koostavad uued üldplaneeringud, tuginedes 2015. aastal jõustunud planeerimisseadusele ning aastatel 2017–2019 kehtestatud maakonnaplaneeringutele ja juhendmaterjalidele¹⁰.** Üldplaneeringute koostamise käigus (eelkõige perioodil 2020-2022) on võtmetähtsusega erinevate valitsusasutuste tihe koostöö kohalike omavalitsustega.

Alates 2015. aastast kehtivas planeerimisseaduses on eriliigina riigi ja kohaliku omavalitsuse eriplaneeringud, mille eesmärk on kaaluda avaliku protsessi käigus riigi või omavalitsusüksuse vaates olulise ruumilise mõjuga ehitisele erinevaid asukohti ning määrata ehitus- ja keskkonnatingimused sobivaimas asukohas. Valitsuse poolt kehtestatavaid planeeringuid (üleriigiline planeering, mereala teemaplaneering, maakonnaplaneeringud, riigi eriplaneeringud) koostatakse planeerimisseaduse alusel vastavalt riiklikele vajadustele, kohalikke vajadusi arvestades.

Ruumilise planeerimise peamine eesmärk on kvaliteetne, toimiv, kestlik elukeskkond ja kvaliteetne ruum, mis arvestab erinevate osapoolte (näiteks naabrid, ettevõtjad ja kohalik omavalitsus) vajadusi ning tasakaalustab ühiskonna erinevaid arenguvajadusi (loodusväärtused, majanduse areng, kultuuriväärtused ja sotsiaalsed väärtused). Kuna ruum puudutab igaüht, on planeeringute koostamine avalik ning koostamise käigus on igaühel õigus oma põhjendatud seisukohad esitada. Eesti ruumilise ja strateegilise planeerimise praktika on nii kohalikul kui ka riiklikul tasandil lähtunud rahvaarvu kasvust. Tegelikud rahvastikuprotsessid ja -prognoosid näitavad rahvaarvu kahanemist suures osas Eestist, mistõttu **arengu kavandamisel, sealhulgas ka ruumilises planeerimises, peab fookusse seadma rahvaarvu kahanemisega kohanemise¹¹.**

Riigi ja kohaliku tasandi arengut mõjutavate otsuste langetamisel ei teadvustata alati kaasnevaid ruumilisi mõjusid. **Vajalik on riigi ja kohaliku tasandi otsustusprotsesside kujundamine selliselt, et otsuste tegemisel arvestataks kvaliteetse ruumi vajadusi.**

Ruumilise planeerimise valdkonna **probleemkohad ja võimalikud lahendused on kirjeldatud 2020. aastal valminud ruumilise planeerimise rohelistes raamatus¹².** Parenduste elluviimine toimub ruumilise planeerimise poliitika ja praktika suunamise kaudu ning vajalikke arendusprojekte ellu viies.

¹⁰ <https://planeerimine.ee/seadus-ja-juhendid/pohimotted/>, <https://planeerimine.ee/seadus-ja-juhendid/yp-noustik/>,

¹¹ <https://planeerimine.ee/seadus-ja-juhendid/kahaneva-asustusega-piirkond/>

¹² <https://planeerimine.ee/static/sites/2/ruumilise-planeerimise-roheline-raamat.pdf>

Kehtivad planeeringud on kättesaadavad vaid planeeringu kehtestaja juures (KOV planeeringute register, KOV arhiiv, maakonnaplaneering.ee jm), valdav osa planeeringutest ei ole kättesaadavad digitaalsena¹³. Ühtse planeeringute andmekogu puudumine tähendab kõigile osapooltele täiendavat ajakulu kehtivate planeeringute info ja ehitamise alusena asjakohase info hankimisel. **Moodustamisel on planeeringute ühtne andmekogu. Samuti on oluline analüüsida, kuidas digivõimalused saavad edendada ruumilist planeerimist laiemalt.**

Meetmete kirjelduses kasutatud sümbolite tähendused: ⚡ Väljakutsed; 🧠 Uuringud ja analüüsid; ! Projektlaadsed tegevused; 🖥 IT-arendused; 👥 Koolitused; ⚙️ Pidevad tegevused

Meetmed

Meede 3.1 Regionaalareng

Eesmärk: Piirkondade arengueelduste parem kasutus majanduskasvuks ja elukvaliteedi tõusuks vajalike hüvede kättesaadavus

Mõõdik	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
				Sihttase				
Maakondade SKP kasv ¹⁴ (15/15)		Kõigis maakondades			Kõigis maakondades			
Keskmete sissetulekute kasv kõigis maakondades (suurem kui THI muutus) ¹⁵ (15/15)		Hiiu-, Saare- ja Viljandimaal <3,4% (12/15)		≥-0,2	≥1,4	≥2,2	≥2,1	≥1,9

Tegevus 3.1.1. Riigi regionaalpoliitika kujundamine

Eesmärk: Riigi arengudokumentides määratud regionaalse arengu eesmärkide saavutamine

Mõõdik	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
				Sihttase				
Valdkonnapolitiilistest toetusmeetmetest väljapoole Harju maakonda eraldatud toetuste osakaal ¹⁶ , %				68	>68	>68	>68	>68
Regionaalarengu toetusmeetmete eesmärkide saavutamise tase (%), täpsem indeks väljatöötamisel)		18-49% 2023.a. sihttasemest (2018)			16-100% 2023.a. sihttasemest	Ei mõõdetata	100%	

¹³ „Eestis kehtivate detailplaneeringute hulga ning nende seletuskirja ja jooniste andmekandja formaadi väljaselgitamine“ Skepast&Puhkim 2019

¹⁴ Allikas: Statistikaamet, RAA0050, algtase 2018.a. kohta

¹⁵ Allikas: Statistikaamet, ST15 ja IA001, algtase 2018.a. kohta; RM 2020.a. suvine majandusprognoos

¹⁶ SFOS alusel tegelik tase 2014-2019.a.

					(2000)			
--	--	--	--	--	------------	--	--	--

Eesmärk on suunata riigi valdkonnapoliitikate elluviimist ja eri tasandite koostööd selliselt, et need võimendaksid toimepiirkondade arengueeldusi ja piirkondade rolli riigi majandusarengus ning tagaksid heaks eluks vajalike hüvede ja teenuste kättesaadavuse kõigis piirkondades. Regionaalpoliitiliste tegevuste pikemaajaliseks sihiks on piirkondlike sotsiaal-majanduslike erinevuste vähenemine. Aastatel 2020-2023 valmib üleriigiline katusstrateegia Eesti 2035 ning uuendatakse mitmed riigi valdkondlikud arengukavad, mille raames on vajalik arvestada senisest enam riigi valdkonnapoliitikate regionaalset mõju.

Teenus: Regionaalpoliitika kujundamine

Teenuse eesmärk on aidata kaasa järgmiste tulemuste saavutamisele:

- piirkondade majandusarengu ja hõive tugevnemine;
- teenuste parem kvaliteet ja kättesaadavus toimepiirkonna keskustes;
- maapiirkondade kohanemine väheneva ja vananeva rahvastikuga, inimeste tagasipöördumise soodustamine väljapoole pealinna piirkonda ;
- suuremate linnapiirkondade jätkusuutlik areng ;
- piirkondliku ja kohaliku tasandi arendustegevuse tugevnemine ;
- aktiivsem piiriülene arenduskoostöö kohalikul ja regionaalsel tasandil.

 Linnapiirkonna meetmete arendamise uuring

 KOV ettevõtluse meetmete arendamise uuring

Tegevus 3.1.2 Piirkondade elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamine ning piiriülese koostöö arendamine

Eesmärk: Regionaalmeetmete mõjus ja nõuetekohane rakendamine

Mõõdik	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
				Sihttase				
Kasusaanud ettevõtete arv				1256			2410	
Toetuste kaasabil loodud töökohtade arv				950			1950	
Elukeskkonda arendavate toetuste maht, m€				24,2			35,3	
Piiriülese koostöö programmides osalevate Eesti partnerite arv (kodanikuaktiivsuse näitaja)				400			410	

Tegevuse eesmärk on tagada riigi regionaalmeetmete rakendamine selliselt, et eraldatud eelarvevahendite kasutamisel saavutatakse võimalikult suur mõju riigi regionaalpoliitika eesmärkide saavutamisele ning toetuse andmine toimub riigi õigusaktide ja rahastaja nõuetega kooskõlas.

 Oluliseks arendustegevuseks on infosüsteemi rajamine, mis võimaldaks taotluste esitamist ning toetuste kasutamise ja tulemuste seiret, sõltumata rahastamisallikast (struktuuritoetuste jaoks on

vastavad infosüsteemid olemas, kuid riigisiseste toetuste jaoks hea funktsionaalsusega süsteem veel puudub). Infosüsteemi arendamine ja ülalpidamine on Riigi Tugiteenuste Keskuse ülesanne. Aastatel 2020-2023 toimub EL ühtekuuluvuspoliitika 2021-2027 rakenduskava ja piiriülese koostöö edendamisele suunatud uute Interreg programmide väljatöötamine ning vastavate toetusmeetmete käivitamine, samaaegselt vaadatakse üle riigi regionaalmeetmed.

Teenus: Piirkondade elu- ja ettevõtluskeskkonna meetmete kujundamine

Piirkondade elu- ja ettevõtluskeskkonna meetmeid rahastatakse Euroopa Liidu struktuurivahenditest ja riigieelarvest, sealhulgas hasartmängumaksuseaduse alusel laekuvast rahast. Rahandusministeeriumi ülesandeks on toetusmeetmete kavandamine, toetuse andmise tingimuste kujundamine ning elluviimise ja tulemuste seire. Toetusmeetmete rakendamisel on peamiseks partneriks Riigi Tugiteenuste Keskus, kes täidab enamiku meetmete puhul rakendusüksuse rolli. Lisaks Riigi Tugiteenuste Keskusele võivad rakendusüksuseks olla mõnel juhul ka maakondlikud arendusorganisatsioonid, maakondlikud arenduskeskused või muud partnerid vastavalt toetuse spetsiifikale.

Riigi toetusmeetmed piirkondade elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamiseks on:

- toetus piirkondade konkurentsivõime tugevdamise investeeringutele (Euroopa Regionaalfond, ERF);
- toetus piirkondlikele algatustele tööhõive ja ettevõtlikkuse edendamiseks (ERF);
- toetus regionaalsete kompetentsikeskuste arendamiseks (ERF);
- väikesaarte programm;
- Ida-Virumaa programm;
- Kagu-Eesti programm;
- toetus maakonna arengustrateegia tegevuskava elluviimiseks;
- toetus hajaasustuse majapidamistele (hajaasustuse programm);
- toetus Vene Föderatsiooni viisa taotluse menetlemise tasu kompenseerimiseks ja viisakoordinaatori teenuse pakkumiseks;
- Setomaa ja Peipsiveere programmid ning Vana-Võromaa ja Mulgimaa arengutoetused;
- toetus linnapiirkondade jätkusuutliku arengu toetamiseks (ERF);
- toetus Ida-Virumaa linnapiirkondade jätkusuutliku arengu toetamiseks (ERF);
- toetus kohaliku omaalgatuse edendamiseks (kohaliku omaalgatuse programm);
- toetus kohaliku ja regionaalse arendusvõimekuse tugevdamiseks (Euroopa Sotsiaalfond, ESF);
- toetused kohaliku omavalitsuse hoonete energiasäästu edendamiseks (kasvuhoonegaaside kvootide müügi vahendid).

Ida-Virumaa majanduse ümberstruktureerimise analüüs

Teenus: Piiriülese koostöö edendamise meetmete kujundamine

Kohaliku, regionaalse ja riikliku tasandi piiriülest koostööd toetatakse põhiliselt Euroopa territoriaalse koostöö ja Euroopa naabruspoliitika piiriülese koostöö programmide kaudu, mis rahastatakse ERFi, Euroopa Liidu väliskoostöö ja riigieelarve vahenditest.

Eesti osaleb kaheksas programmis, mille raames toetatakse koostööd:

- piiriüleselt: Euroopa Liidus - Eesti-Läti, Kesk-Läänemere programmid ja Euroopa Liidu naaberriikidega - Eesti-Vene programm;
- riikide vahel: Läänemere piirkonna programm;
- piirkondade vahel: Interreg Euroopa, URBACT III, ESPON 2020, INTERACT III programmid.

Programme viivad ellu koostöös teiste riikidega erinevates riikides asuvad institutsioonid. Programmi otsused langetatakse konsensuslikult seirekomiteedes, mille liikmeteks on erinevad ministeeriumid, regioonid (omavalitsusliitude esindajad) ja sotsiaal-majanduslikud partnerid (nt Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja Eesti Vabaühenduste Liit (endine Mittetulundusühenduste ja Sihtasutuste Liit).

Eesti-Läti ja Eesti-Vene programmide rakendamise eest vastutab Eesti riik ning nende programmide korraldusasutus ja tehnilised sekretariaadid asuvad Riigi Tugiteenuste Keskuses. Programmide tehniliste sekretariaatide harukontorid asuvad vastavalt Lätis ja Venemaal.

Finantskontrolli teostamine projektpartnerite üle on iga programmis osaleva riigi kohustus. Kontrolli läbimine on eelduseks programmide vahendite väljamaksmiseks Eesti toetuse saajatele. Eestis täidab finantskontrolli funktsiooni Riigi Tugiteenuste Keskus.

Meede 3.2 Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine

Eesmärk: Võimekas, elanikele kvaliteetseid teenuseid tagav, finantsiliselt kestlik kohalik tasand ja toimiv kohaliku omavalitsuse korraldus

Mõõdik	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
				Sihttase				
Kohaliku omavalitsuse institutsiooni usaldusväärsus elanike seas ¹⁷ , %	54	55	57	>60	>60	>60	>60	>60
KOV teenustega rahulolu, % ¹⁸		72,1		72,1 ¹⁹ (2020)	≥72,1	≥72,1	≥72,1	≥72,1
KOV teenustega rahulolu näitaja kõrgeima ja madalaima detsiili KOV-ide vahe ²⁰ , %		21,7		21,7 ²¹ (2020)	<21,7	<21,7	<21,7	<21,7
KOV teenuste hindamises valdkondade arv, milles alla 90% KOVidest täidab baastaseme ²²		12			≤9	≤5	≤3	≤2

Tegevus 3.2.1. Kohalike omavalitsuste ja regionaalhalduse koordineerimine

Eesmärk: Tõhus kohalike omavalitsuste haldus ning toimiv kohanime korraldus

Mõõdik	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
				Sihttase				
Kohalike omavalitsuste põhiülesannetega seotud uute lisandunud funktsioonide arv			0		>0	>0	>0	>0

¹⁷ Eurobaromeetri aruanne (arvestatud viimase nelja aasta keskmine usaldusväärsus näit):

<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/index?p=1&instruments=STANDARD>

¹⁸ Uuringut viiakse läbi üle aasta, 2022 ja 2024.a uuringut ei toimu ja kajastatakse eelneva aasta andmed.

¹⁹ Osakaal elanikest, kes uuringus vastasid, et on rahul või pigem rahul välja on arvatud see osa vastanutest, kes vastasid „ei oska öelda“. 2020.a jaanuari uuring.

²⁰ Uuringut viiakse läbi üle aasta, 2022 ja 2024.a uuringut ei toimu ja kajastatakse eelneva aasta andmed.

²¹ Osakaal elanikest, kes uuringus vastasid, et on rahul või pigem rahul välja on arvatud see osa vastanutest, kes vastasid „ei oska öelda“. 2020.a jaanuari uuring.

²² minuomavalitsus.fin.ee veebilehel

Kohalike omavalitsuste uute koostööalgatuste arv, kus täidetakse põhiteenuseid koostöös ²³			0		>0	>0	>0	>0
Kohanimeregistrisse kantud kohanime osakaal, %			72 (2019)) ²⁴		75	77	77	77

Eesmärk on tagada tugev kohalik tasand ja toimiv kohaliku omavalitsuse korraldus. Selleks tuleb suunata riigi valdkonnapoliitikate elluviimist selliselt, et need toetaksid kohalike omavalitsuste otsustusõiguse ja finantsautonoomia suurendamist ning kohalike omavalitsuste võimekuse ja teenuste taseme tõusu. Kohanimevaldkonnas on sihiks toimiv kohanimekorraldus ja kohanime terviklik kogumine. Regionaalhalduse valdkonnas on sihiks riigi teenuste kättesaadavuse tagamine piirkondades.

Teenus: Kohaliku omavalitsuse ja regionaalhalduse poliitika kujundamine

julgustada ja toetada riigi valdkonnapoliitikates detsentraliseerimise ja omavalitsuse tugevdamise alaseid tegevusi. Vajadusel koostöös valdkonnaministeeriumidega analüüsida täiendavate ülesannete üleandmise võimalusi kohalikele omavalitsustele ja toetada ministeeriume funktsioonide üleandmise korraldamisel;

soodustada ja toetada kohalike omavalitsuste koostöös ülesannete täitmist;

sekkuda, kui halveneb riigi teenuste kättesaadavus piirkondades.

koostada analüüs, et leida lahendused omavalitsuste otsustusõiguse suurendamiseks puuetega inimeste abivajaduse hindamisel ja esmatasandi tervishoiu teenuste korraldamisel.

koostada analüüs, et leida sobivaim omavalitsuste koostöö mudel pikaajalise hoolduse teenuste korraldamiseks.

tagada regulaarne andmete uuendamine (sh KOVide küsitlus ja elanike rahulolu uuring) minuomavalitsus.fin.ee veebilehel;

koostada analüüs, et leida viisid, kuidas suurendada kohalike omavalitsuste rolli ja motivatsiooni ettevõtluskeskkonna arendamisel.

valmistada ette regulatsioon kohalike omavalitsuste vabatahtlike ühinemiste toetamiseks;

toetada haldusreformi elluviimisega loodud eeldusi arenguhüppe saavutamiseks KOV võimekuses (arendusprogrammid, koolitused, meetodikad ja juhised, toetusmeetmed jms);

viia läbi kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse revisjon, et suurendada omavalitsuste iseotsustusõigust;

jätkata minu omavalitsuse veebilehe IT arendustega pakkudes paremaid võimalusi andmetest ülevaadete saamiseks ja parendamaks kasutusmugavust;

anda kohanimeregistri pidamine üle Maa-ametile ning suurendada kohanime hulka kohanimeregistris ja arendada kohanimeregistri funktsionaalsust ning sellega seotud tööprotsesse.

²³ KOV kohustuslike ülesannete täitmine läbi ühisasutuse või muu koostöövormi.

²⁴ Kohanimeekspertide hinnangul on ca 300 000 kohanime, mis peaksid sisalduma kohanimeregistris.

Teenus: Regionaalhalduse poliitika rakendamine

Tegevus 3.2.2. Kohalike omavalitsuste finantseerimise ja finantsjuhtimise korraldamine

Eesmärk: Raamistiku loomine, et riigi ressurss oleks kasutatud kohaliku omavalitsuse tasandil inimeste heaolu suurendavalt, kestlikult, tulemuslikult ja säästlikult; KOVide finantsjuhtimine on kõikides etappides kestlik ja finantsinformatsioon on läbipaistev ja adekvaatne, et KOVid suudaksid jätkusuutlikul moel elanikele kohalikke avalikke teenuseid pakkuda.

Möödik	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
				Sihttase				
Riigieelarvest KOVide sihtotstarbeliste toetuste (sh toetusfond) osakaal KOVide põhitegevuse tuludest, %			23		20	17	15	15
Tasandusfondi mittesaavate KOVide ja tasandusfondi saavate KOVide põhitululu (tulumaks ja maamaks) elaniku kohta erinevus			1,22		<1,20	<1,20	<1,20	<1,20
Finantsraskustes KOVide arv			0		0	0	0	0

Teenus: Kohalike omavalitsuste finantseerimise ja finantsjuhtimise poliitika kujundamine

Riigi ressursside kohalike omavalitsuste tasandile suunamine selliselt, et maksumaksja raha eest saaks heaolu suurendavaid kvaliteetseid teenuseid võimalikult tõhusal ja kestlikul moel. Teenusega tagatakse kohalikele omavalitsustele rahalised vahendid summas, mille arvutamisel arvestatakse nende geograafilisi, demograafilisi ja sotsiaal-majanduslikke erinevusi, et tagada omavalitsuste stabiilne finantsseis ja finantsraskuste tekkimise riskide ennetamine, kestlik finantsjuhtimine kõikides etappides ning läbipaistev ja adekvaatne finantsinformatsioon selleks, et omavalitsused suudaksid jätkusuutlikul moel elanikele kohalikke avalikke teenuseid pakkuda.

Keskendumine tulemuste saavutamisele ja teenuste paremaks muutmisele käib käsikäes rahastamise sihtotstarbe vähendamisega. Eesmärk on tõsta kohalike ülesannete täitmiseks mõeldud toetusfondis olevad sihtotstarbelised toetused hiljemalt aastaks 2021 ümber kohalike omavalitsuste tulubaasi. Selleks jaotatakse vastavad vahendid tulumaksu ja tasandusfondi (üldotstarbelise toetuse) kaudu ja indekseeritakse seejuures tasandusfondi lisatavate vahendite kasvu.

Suurendada kohalike omavalitsuste finantsautonoomiat ülesannete täitmise tõhususe ja kvaliteedi parandamiseks,

- andes sihtotstarbelised toetused kohalike omavalitsuste tulubaasi ja jaotades vahendid tulumaksu ja tasandusfondi kaudu.
- suurendades maksuautonoomiat maade hindamise läbiviimise ja kohalike maksude regulatsiooni uuendamise kaudu.

Edasi arendada rakendust „minu omavalitsus“, muutes rakendus igapäevaseks tööriistaks kohalike omavalitsuste teenuste arendamisel, omavalitsuste ülesannetega seotud poliitika kujundamisel ning siduda omavalitsuste rahastamine teenustasemetega.

Edasi arendada omavalitsuste finantsjuhtimist, sh regulatsioonide muutmine, liikumaks tulemuspõhise, huvigruppe kaasava ning läbipaistva eelarvestamise poole.

Seirata kohalike omavalitsuste finantsolukorda ja hinnata finantssuutlikkust omavalitsuste finantsilise jätkusuutlikkuse tagamiseks

KOVide keskkonnatasu suuruse ja KOVide vahelise jaotuse teadmispõhine uuring ja arvutusmodeli väljatöötamine

Kehtivate kohalike maksude ja uute võimalike kohalike maksude uuring

Meede 3.3 Ruumiline planeerimine

Tegevus 3.3.1. Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine

Eesmärk: Ruumiline planeerimine loob kõigil planeerimistasanditel eeldused erinevaid arenguvajadusi tasakaalustava, kvaliteetse ja säästliku ruumikasutuse tekkeks läbi avaliku protsessi

Möödik	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	Sihttase							
Kehtivate üldplaneeringute ajakohasus – üldplaneeringute osakaal, mis on kehtestatud 2015. aastal või hiljem, %		7			7	10	50	50
Üldplaneeringut muutvate detailplaneeringute hulk		Ca 90			püsib	langeb	langeb	langeb
Kesktes planeeringute andmekogus (loomisel) digitaalselt kättesaadavate planeeringute osakaal, %		0				2	>2	>2

Eesmärk on, et ruumilise planeerimise seadusruum ja praktika edendavad häid ruumiotsuseid. Kohalikel omavalitsustel on laiaulatuslikud õigused ja kohustused nende planeeringute koostamisel ja ruumiliste huvide tasakaalustamisel, mida riik toetab õigusruumi kujundamise, riiklike planeeringute koostamise ja koolitamise kaudu.

Oodatava tulemuse saavutamiseks tuleb:

kutsuda vajadusel ellu seadusemuudatusi ja kujundada praktikat selliselt, et planeeringute roll erinevate valdkondade ruumiliste arenguvajaduste tasakaalustajana tugevneks. Strateegiliste pikaajaliste maakasutust suunavate dokumentide koostamine (üleriigiline planeering, maakonnaplaneering ja üldplaneering) on ainus haldusmenetlus, mille eesmärk on erinevate valdkondade arenguvajaduste tasakaalustamine, mitte ühe konkreetse valdkonna (näiteks transport, muinsuskaitse, looduskaitse või ettevõtetus) ruumivajaduse rahuldamine. Erinevate valdkondade ruumiliste arenguvajaduste tasakaalustamine võimaldab kasutada säästlikumalt loodus- ja rahalisi ressursse;

vajalike seadusemuudatuste ja praktika suunamise abil tugevdada kohalike omavalitsuste rolli planeeringuprotsessides, muutes kohalikud omavalitsused piirkonnas tegelikuks ruumilise arengu suunajaks. Leida viise kohalikes omavalitsustes planeeringuspetsialisti, arhitekti positsiooni

tugevdamiseks. Samuti leida lahendused pädevuse tagamiseks asutustes ja ametites, mis osalevad igapäevaselt planeeringumenetlustes, eriti enda valdkonna vajadustele tuginedes kooskõlastuse andjana;

kujundada planeerimispraktikat ja vajadusel kutsuda ellu seadusemuudatusi selliselt, et kaasamine planeeringute koostamisel tagaks kõigile võimaluse oma seisukohtade esitamiseks ja kaasamine aitaks leida parimaid ruumilahendusi konkreetsetes asukohas;

koostada ja pidevalt ajakohastada vajalikud riiklikud planeeringud riiklike ruumivajaduste määratlemiseks ning riikliku tähtsusega ehitiste asukohavalikuks;

viia ellu arendustegevusi ja muudatusi ruumilise planeerimise rohelises raamatus välja toodud parendusvajaduste realiseerimiseks.

suurendada kohalike kogukondade ja kohalike omavalitsuste talumishuvi ettevõtluse arendamisel ning tagada otsuste läbipaistvus ja arendajate võrdne kohtlemine, töötades välja vajalikud valdkondlikud regulatsioonid ja meetmed. Läbi on viidud alusanalüüs²⁵, jätkub asjakohaste poliitikainstrumentide välja töötamine.

Töötada välja ja viia ellu lahendused kahanevate asulate vähenenud rahvaarvuga kohandamiseks, et luua kvaliteetne elukeskkond, toimiv kinnisvaraturg ning tagada hea avalike ja kaubanduslike teenuste kättesaadavus. Seni kasutamata lahendusi otsitakse OECDga projektis SPADAPT (Adapting to shrinkage and ageing through spatial interventions). Tasakaalustatud ruumilise arengu ja kvaliteetse elukeskkonna edendamiseks osaletakse muude sekkumiste ettevalmistamisel ja läbiviimisel, mille eesmärk on kahaneva rahvaarvuga kohanemine.

Töötada välja ja villa ellu lahendused (sh IKT, õiguslikud), mis muudavad planeeringute koostamist tõhusamaks ja mõjusamaks.

edendada planeeringute kättesaadavust vastavalt kasutajagruppide vajadustele, muuhulgas vastavalt võimalusele digiteerides varem kehtestatud planeeringuid; edendada ruumikvaliteedi ja ruumiliste mõjude arvestamist kõigis ruumiotsustes ning tagada seeläbi elukeskkonna parendamise põhimõtte järgimine.

Teenus: Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja rakendamine

Teenuse eesmärk on planeerimispraktika arendamine kohalikes omavalitsustes ja riigi tasandil. Tegevused eesmärgi saavutamiseks on järgmised:

kohalike omavalitsuste tegevuse toetamine läbi nõustamise, juhendamise ja koolitamise;

Detailplaneeringute praktika suunamine. Koostamisel on alusanalüüs juhendmaterjalide väljatöötamiseks²⁶.

planeerimisõiguse muudatuste ettevalmistamine ja muudes seonduvates õigusloomeprotsessides osalemine;

rahvusvahelistes võrgustikes osalemine riikliku planeerimispraktika edendamiseks ja makroregionaalsete ruumiliste arenguvajaduste määratlemises osalemiseks;

²⁵

https://www.rahandusministeerium.ee/system/files/force/document/files/kohaliku_kasu_instrumentide_anal_uus_praxis_2020.pdf?download=1

²⁶ „Eesti detailplaneeringute probleemide ja parendusvõimaluste analüüs Rahandusministeeriumile“, kaasrahastamine RITA vahenditest

planeeringute keskse andmekogu arendamine planeeringute kättesaadavuse tagamiseks (sh varem kehtestatud planeeringute tagantjärele digiteerimine), planeeringute menetluse tõhustamine, sh digilahenduste abil menetluste kiirendamine ja lihtsustamine.

üleriigilise planeeringute menetluse infosüsteemi arendamine, juhul kui see muudab planeeringute menetlust kiiremaks ja tõhusamaks. Koostamisel on eelanalüüs, millele tuginedes otsustatakse järgmised tegevused (kas ja kuidas infosüsteemi arendada).

Planeeringumenetluste kiirendamine ja lihtsustamine nii õiguslike kui digilahenduste abil. Muu hulgas on vajalik 2015. aastal jõustunud planeerimisseaduse rakendamise analüüsi teostamine.

Ruumilise arengu seiremeetodide arendamine: maakasutusmuudatuste seireraamistiku välja töötamine, elukeskkonnaga rahulolu mõõtmise jätkuv arendamine ning parem sidumine eri valdkondade poliitika kujundamise ja rakendamisega²⁷.

Teenus: Üleriigilise, maakonna-, eri- ja KOV planeeringute alane tegevus

Teenuse eesmärk on üleriigilise planeeringu, üleriigilise mereala planeeringu, maakonna- ja eriplaneeringute koostamine ja ajakohasena hoidmise korraldamine ning KOV planeeringute menetlemine ja heakskiit.

Tegevused eesmärgi saavutamiseks on järgmised:

üleriigilise planeeringu aja- ja asjakohasuse hindamine, tegevuskava täitmise seire ning vajadusel tegevuskava uuendamine ning üleriigilise mereala planeeringu ja selle tegevuskava koostamine

maakonnaplaneeringute (sealhulgas teemaplaneeringud) koostamine, kehtestatud maakonnaplaneeringute asjakohasuse hindamine, tegevuskavade täitmise seire ning vajadusel tegevuskavade uuendamine ;

eriplaneeringute koostamise algatamine, koostamise korraldamine, menetlustoimingute tegemine ja kehtestamiseks ette valmistamine.

Suure väina püsiühenduse riigi eriplaneering;

Tallinna ringraudtee riigi eriplaneering;

KOV planeeringute (üld- ja detailplaneeringud) ja nende keskkonnamõju strateegilise hindamise menetluse õiguspärasuse kontroll, KOV planeerijate nõustamine, juhendamine ja koolitamine.

Juhtimiskorraldus

Regionaalpoliitika programmi eesmärgi täitmise eest vastutab Rahandusministeerium.

Rahandusministeeriumi peamiseks koostööpartneriteks programmi elluviimisel on kohalikud omavalitsused, kohaliku omavalitsuse üksuste üleriigiline liit, maakondlikud omavalitsusliidud, maakondlikud arendusorganisatsioonid, ministeeriumid, Eesti Keele Instituut, põhiseaduslikud institutsioonid, ülikoolid, uurimiskeskused, valdkonnaga seotud vabaühendused, valdkonnas tegutsevad konsultatsiooniettevõtted ja välispartnerid.

Regionaalpoliitika programmi juhib regionaalpoliitika asekancler. Programmijuhi ülesanne on programmi koostamise ja uuendamise eestvedamine, elluviimise ja seire koordineerimine. Valdkonna

²⁷ 2021. aastal valmib analüüs "Elukeskkonnaga rahulolu hindamise metoodika täiendusvõimalused ja andmete kasutamine säästva arengu suunamisel", mida kaasrahastatakse RITA vahenditest.

eest vastutav minister kinnitab programmi pärast riigieelarve vastuvõtmist Riigikogus. Programm avalikustatakse Rahandusministeeriumi veebilehel.

Programmi tulemuste seire toimub vastavalt määrusele „Riigi eelarvestrateegia ja ministeeriumi valitsemisala eelarve projekti koostamise ning riigieelarve vahendite ülekandmise kord“. Iga lõppenud aasta kohta koostatakse programmi tulemusaruanne, mis on sisendiks valdkonna „Tõhus riik“ tulemusaruandesse.